

LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS A LA UNIVERSITAT. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ A LA UdG

Pere Soler Masó
Universitat de Girona
pere.soler@udg.edu

Judit Fullana Noell
Universitat de Girona
judit.fullana@udg.edu

Glòria Muñoz Mella
Universitat de Girona
gloria.muñoz@udg.edu

Maria Pallisera Díaz
Universitat de Girona
maria.pallisera@udg.edu

Anna Planas Lladó
Universitat de Girona
anna.planas@udg.edu

Montserrat Vilà Suñé
Universitat de Girona
montserrat.vila@udg.edu

Antoni Vilà Mancebo
Universitat de Girona
antoni.vila@udg.edu

Ester Guell Colls
Universitat de Girona
(becària col·laboració)

Resum

Aquesta comunicació vol posar a debat tant els nivells com les formes de participació dels estudiants en el funcionament de les universitats. Per això, es proporcionen dades sobre els estudis existents en l'actualitat sobre aquesta temàtica i es presenta la recerca que s'està realitzant a la UdG sobre la participació des estudiants en aquesta universitat. L'objectiu final es aprofundir en els models i les dinàmiques que afavoreixen la participació dels estudiants.

L'estudi que s'està portant a terme vol recollir, des de diferents punts de vista, quina és la situació actual pel que fa a la participació dels estudiants a la Universitat de Girona i contribuir a dibuixar algunes línies d'actuació per promoure la participació dels estudiants. A la base d'aquest projecte se situa el convenciment que aquest és un objectiu desitjable per part de la comunitat universitària, i que, com a centre de formació que és la universitat, cal que es plantegi la participació com un objectiu d'aprenentatge propi ja que, a més de formar científics i professionals en diferents àmbits, la universitat també contribueix (o hauria de contribuir) a la formació dels joves com a ciutadans.

Es tracta d'un treball finançat per la convocatòria 2007 de la UdG d'ajuts a projectes cooperatius de R+D en els àmbits humanístic i de les ciències socials. Per això, l'estudi es portarà a terme al llarg de l'any 2008. En aquesta comunicació es presentarà un primer avançament de resultats, amb dades encara provisionals i parcials. La voluntat és, però, aprofundir en les causes i els obstacles que condicionen els índexs i els processos de participació des estudiants en la universitat.

Presentació

En els darrers deu anys s'han anat desenvolupant investigacions, publicacions i experiències entorn de la participació, des de la infància a la gent gran i en molts diferents àmbits i nivells: escolar, ciutadà, govern municipal, etc. Val la pena comentar l'aportació que es fa en l'estudi de la Fundació Kaleidos.red (2003) on la participació es considera una dimensió de la qualitat de vida de les persones ja que està estretament relacionada amb els processos d'inclusió social, la implicació, la integració i la identitat. El treball d'aquesta fundació posa de relleu la transcendència dels processos participatius i la seva relació amb altres processos educatius i socials. És per això que creiem que no és arriscat afirmar que és fonamental la participació dels estudiants en la vida i el funcionament de la universitat.

En l'àmbit universitari també existeix un interès considerable sobre el tema de la participació dels estudiants en la vida i la dinàmica de la pròpia universitat. L'organització de les *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*, celebrades a Barcelona el 14 de

desembre de 2005, amb diferents ponències relacionades amb els contextos de participació (Ferrer, 2005) , els canals de participació (Pérez, 2005) i amb el balanç de la participació dels estudiants (Rovira, 2005) són una mostra d'aquest interès i de la preocupació actual per aquest tema. També la publicació de Isaac González (2007) sobre *participació, política i joves*, denota la importància de l'espai universitari pel que fa a la participació. En aquesta publicació s'hi evidencien informacions prou preocupants: només un 6,3 dels joves universitaris diuen haver ocupat alguna vegada un càrrec de representació a la universitat i només un 36% van votar alguna vegada en alguna de les diferents eleccions universitàries. De fet, les dades d'estudis anteriors, com el realitzat pel Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (2001) dedicat íntegrament a *l'associacionisme i la participació estudiantil a les universitats de Catalunya* o el treball de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia (1999) sobre *joves i participació a Catalunya*, situen la participació electoral dels estudiants no gaire per sobre del 15%. És evident, doncs, que hi ha una participació estudiantil molt millorable en la vida de la universitat, si més no, molt per sota del que seria desitjable i recomanable en una institució formativa i sociocultural com la universitat

Els objectius de l'estudi sobre la participació dels estudiants a la UdG

L'estudi que estem realitzat es proposa cinc objectius:

- 1) Conèixer el nivell d'informació que tenen els estudiants sobre els canals de participació que té establerts la UdG i la percepció que tenen sobre les possibilitats i oportunitats reals de participació.
- 2) Analitzar si es detecten diferències importants en funció del gènere, l'edat o la discapacitat, etc. pel que fa a la participació dels estudiants en diferents aspectes de la vida universitària.
- 3) Conèixer quin és el nivell de participació dels estudiants en les diferents estructures de representació reglades: Claustres, Junes de Facultat, Comissions de Govern, consells d'estudis i consultes electorals.
- 4) Identificar i analitzar els canals i estructures de participació no reglamentats que estan funcionant actualment a les diferents facultats i escoles de la UdG (delegats de curs, assemblees de grups, assemblees generals, etc.).
- 5) Proposar estratègies i orientacions de cares a la millora de la participació dels estudiants a les facultats i escoles de la UdG, pel que fa al nivell d'informació, els canals i estructures de participació, la implicació, etc.

El disseny de la recerca i dels instruments emprats

La recerca s'enceta a l'inici del 2008 i es proposa assolir els seus objectius a finals del mateix any. Per això, en el moment de presentar aquesta comunicació s'està en ple procés de recollida de dades i únicament es podrà presentar el disseny de la investigació i un avançament de resultats preliminar, fonamentalment centrat en els objectius 1 i 3.

L'estudi es proposa abordar els objectius amb diferents instruments de recerca. Fonamentalment s'empen cinc diferents instruments: Un qüestionari electrònic, entrevistes, grups de discussió, revisió documental d'actes i revisió bibliogràfica. En la taula 1 que presentem tot seguit es pot veure la relació entre objectius proposats i instruments emprats.

Taula 1: Objectius i instruments de la recerca

OBJECTIU	INSTRUMENTS EMPRATS
1	- Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1er i 2on cicle - Grups de discussió amb els representants d'estudiants de cada escola o facultat
2	- Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1er i 2on cicle
3	- Anàlisi de la documentació existents a la Secretaria General de la UdG - Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1er i 2on cicle - Grups de discussió amb els representants d'estudiants de cada escola o facultat - Entrevistes als coordinadors d'estudis i vicedegans d'estudiants de cada escola o facultat
4	- Grups de discussió amb els representants d'estudiants de cada escola o facultat - Entrevistes als coordinadors d'estudis i vicedegans d'estudiants de cada escola o facultat - Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1er i 2on cicle
5	- Revisió bibliogràfica i recerca documental sobre el tema i experiències en altres universitats - Síntesi dels resultats obtinguts a través de les diferents estratègies de recerca emprades

Tot seguit presentem breument els principals aspectes de cada un d'aquests instruments i la manera com els hem utilitzat en aquest estudi.

1. El qüestionari electrònic tramès als estudiants

Amb aquest instrument es vol:

- Detectar si hi ha diferències importants en funció de gènere, edat, antiguitat, residència o altres aspectes, pel que fa la participació dels estudiants a la dinàmica de la universitat. (Qüestions 1- 7)
- Conèixer la informació que tenen els estudiants sobre els canals i estructures de participació (Qüestions 8 – 11)
- Conèixer la percepció i la valoració dels estudiants sobre les possibilitats i la importància de participar en la dinàmica de les facultats i les escoles (Qüestions 12 – 17)

Per això es dissenya un qüestionari electrònic que es penja a la mateixa plataforma virtual de la UdG. En un primer moment es posa una notícia dins el portal inicial que tenen els estudiants quan es connecten dins la UdG. Se'ls deixa 15 dies perquè contestin. Amb aquest procediment s'obté un índex de respostes baixíssim. Finalment s'opta per trametre una correu a la bústia personal de cada un dels estudiants de primer i segon cicle de la UdG on es presenta breument l'objectiu de la recerca. El correu va titulat: *I tu, participes?* Se'ls deixa ben clar que es tracta d'un qüestionari anònim i se'ls convida a participar-hi, altra cop amb un termini de 15 dies per tal de trametre el qüestionari. En aquest missatge hi ha l'enllaç que els remet directament al formulari electrònic que consta de 17 qüestions breus, totes elles tancades i amb opció de resposta desplegable. Les 7 primeres qüestions són fonamentalment per recollir dades personals (gènere, edat, anys matriculat a la UdG, residència, discapacitat, facultat i estudis que realitza). Les qüestions de la 8 a la 11 pretenen copsar si els estudiants creuen que estan prou informats sobre les possibilitats de participar en el funcionament de la UdG (valoració de la informació que tenen al respecte, valoració dels diferents espais i vies d'informació sobre la participació, coneixement dels representats i grau de participació en diferents òrgans de govern). Finalment, les sis darreres qüestions volen recollir la percepció i valoració que fan dels espais de participació. En aquest sentit les qüestions formulades recullen informació sobre per què es participa, com es valora l'experiència participativa, per què no es

participa o no es participa més, com es valora la implicació del professorat o quines iniciatives creuen que s'haurien d'emprendre per afavorir la participació.

Els estudiants que hi accedeixen, quan acaben, poden trametre directament el qüestionari a una base de dades que va acumulant els resultats. Un cop passats els quinze dies previstos, dels 10.020 estudiants matriculats en estudis de primer i segon cicle aquest curs 2007 – 2008, obtenim una resposta de 673 estudiants. Això representa un 6,72% del total dels estudiants de la UdG, una xifra prou significativa si tenim en compte que treballem amb tot l'univers de la població. En el moment de redactar aquesta comunicació acabem de tancar la recollida de qüestionaris electrònics i únicament estem en disposició de presentar l'anàlisi més descriptiva de les freqüències de les principals qüestions.

La primera impressió és que el qüestionari ha estat un instrument prou vàlid, no només per la quantitat de respostes obtingudes, sinó també per la qualitat d'aquestes. Les 673 persones que l'han contestat són una mostra representativa de la diversitat de la universitat. Algunes dades que mostren el col·lectiu que ha constatat el qüestionari són:

- La majoria són noies (71,5%), seguint la tònica actual de la universitat.
- Majoritàriament entre vint i trenta anys (69%), però amb un 23% de més de trenta anys.
- Hi ha representats estudiants de tots els cursos des de primer a cinquè (més del 10% en tots els casos).
- Han participat estudiants de totes les titulacions. La facultat on els estudiants han respost més qüestionaris és Educació i Psicologia (27,2%), seguida Ciències (17,2%), Politècnica (17,1%) i Ciències Econòmiques i Empresariales (10,3%).
- La majoria viu a Girona permanentment o mentre estudia (56%).
- Set persones han declarat tenir alguna discapacitat (5 física i 2 sensorial).

2. Les entrevistes als coordinadors d'estudis

Per tal de treballar els objectius 3 i 4 de la recerca ens proposem també realitzar entrevistes amb els diferents coordinadors d'estudi de les diferents titulacions de la UdG. Incorporarem també en aquesta anàlisi els vicedegans d'estudiants quan n'hi ha. Tot plegat representa realitzar prop d'una cinquantena d'entrevistes que seran enregistrades i transcrites per tal de poder recopilar tota la informació.

Optem per l'anàlisi de l'opinió d'aquests professors, perquè a banda de ser també personal acadèmic de diferents centres i titulacions –i per tant, també una mostra prou representativa de l'opinió que el professorat pot tenir sobre la participació dels estudiants en el funcionament de la universitat- són els responsables primers del funcionament de les diferents titulacions i els encarregats de dinamitzar els consells d'estudis i atendre els estudiants en allò que té a veure amb la pròpia carrera. Entenem, doncs, que són les persones que poden tenir una visió més global sobre el funcionament de cada una de les titulacions i el col·lectiu d'estudiants que en forma part i hi participa.

Les entrevistes duren majoritàriament entre 20 – 30 minuts i es realitzen a partir d'un guió estructurat en 7 grans qüestions que inclouen pautes a considerar en cada una d'aquestes qüestions per tal de comprovar que en cada cas s'han tractat els principals aspectes i s'ha proporcionat el màxim d'informació. Les set qüestions generals són:

1. *Quina valoració fas de la participació dels vostres estudiants en les actuals estructures de participació reglades que preveu la universitat (claustre, junta de*

- facultat, comissió de govern de facultat, consells d'estudis i convocatòries electorals)?
2. *En el vostre centre/titulació hi ha algun altre canal o espai de participació dels estudiants (delegats de curss, assemblees, comissions, plans d'acció tutorial, etc.)?*
  3. *Penses que falten espais o estructures de participació o que s'ha de fer algun canvi en les existents?*
  4. *Creus que determinades dinàmiques de funcionament afavoreixen la participació dels estudiants a la universitat? (Ex. Ús de determinades metodologies docents, organització dels estudis, etc.) Quines?*
  5. *Penses que la pràctica participativa afavoreix alguns tipus d'aprenentatge recomanable per la formació dels vostres estudiants? Quins aprenentatges?*
  6. *Ets partidari d'alguna d'aquestes iniciatives?*
    - *Fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG*
    - *Reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació*
    - *Informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat*
    - *Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-ne el protagonisme del estudiants*
    - *Deixar que siguin els propis estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista*
    - *Ja m'està bé com està. Si no es participa més és perquè no es vol*
    - *Altres*
  7. *Del següent llistat de competències transversals de la UdG, assenyala aquelles que consideris que poden treballar-se directament a través de la participació dels estudiants en diferents espais i estructures de la UdG. Encercla la numeració de les que consideris. (En aquest cas, se'ls dona imprès el llistat de les 13 competències transversals que té previstes la UdG per les noves titulacions).*

En el moment de tancar aquesta comunicació s'han realitzat ja la meitat de les entrevistes i s'ha iniciat la fase de transcripció.

3. Els grups de discussió amb els representats d'estudiants

Els grups de discussió amb els representats d'estudiants es realitzen per treballar els objectius 1, 3 i 4 de la recerca. La finalitat és poder copsar els arguments i les percepcions que els delegats de curss / representants d'estudiants, tenen sobre la participació d'aquest col·lectiu en el funcionament de la universitat. En total, es tracta de convocar prop de 180 estudiants distribuïts en les 8 facultats/escoles de la UdG. Per això convoquem, a través del deganat de cada centre, als diferents representants de cada facultat o escola a una reunió on se'ls explica el motiu de la trobada i se'ls proposa debatre obertament sobre el tema de la participació dels estudiants. Amb tot, els proposem tractar almenys set gran aspectes:

1. *Què en penseu de la participació dels estudiants a la UdG? Caldria entrar a comentar i valorar els següents aspectes*
  - 1.1. *Les estructures formals*
  - 1.2. *Les estructures no formals (pròpies)*
  - 1.3. *L'atenció i l'interès que perceben per part de la institució*
  - 1.4. *El coneixement i l'interès que creuen que té el propi col·lectiu d'estudiants*
  - 1.5. *Els resultats d'aquesta participació. Per què serveix.*
2. *Què valoreu molt positivament de la participació dels estudiants a la UdG?*

3. *Què valoreu molt negativament de la participació dels estudiants a la UdG?*
4. *Què en penseu de la informació que hi ha a la universitat sobre amb què es pot participar i com?*
5. *Per què sou representats d'estudiants i com es va fer la vostra elecció?*
6. *Quina valoració en feu de la vostra feina? Què penseu que us aporta?*
7. *Quins canvis penseu que s'haurien d'introduir en el funcionament de la UdG per tal d'afavorir més la participació dels seus estudiants? (Parlar a nivell d'aula, de titulació, de facultat i universitat).*

En el moment d'acabar aquesta comunicació encara hem d'iniciar la fase de grups de discussió amb els estudiants. La idea, però, és poder tractar amb profunditat aquest tema amb una mostra d'estudiants coneixedors del tema i les seves implicacions i alhora poder comentar amb ells les principals dades obtingudes a través del qüestionari electrònic i les entrevistes amb els coordinadors d'estudis.

4. La recerca documental: La participació dels estudiants en les eleccions i els òrgans de govern

La recerca documental va adreçada fonamentalment a treballar l'objectiu 3 de la recerca: Conèixer quin és el nivell de participació dels estudiants en les diferents estructures de representació reglades: Claustres, Juntes de Facultat, Comissions de Govern, consells d'estudis i consultes electorals. Per això es realitzaran diferents recerques de documentació:

- a) Recopilació i anàlisi dels reglaments de les diferents facultats i estudis (Junta de facultat, Comissió de govern de facultat i Consell d'estudis)
- b) Recopilació i anàlisi de les dades de participació dels estudiants en les diferents eleccions des de l'any 2000 fins a finals del 2007 (rector, representants a claustre, representants a juntes de facultat)
- c) Recopilació i anàlisi de les dades de participació dels estudiants en els claustres de la universitat realitzats des del 2000 fins a finals del 2007.

Aquesta recerca de documentació suposa un treball laboriós a l'arxiu de la secretaria general de la UdG i als serveis jurídics. La major part d'aquesta informació no està informatitzada i es troba arxivada en diferents formats i capsos. Ha calgut, doncs, un treball de recerca important i, en alguns casos, també de recompte. Aquesta part de la recerca està força avançada i es podrà presentar un primer anàlisi dels principals resultats que s'obtenen.

Avançaments de resultats

Els resultats que presentem tot seguit són a partir d'un primer anàlisi de les primeres dades obtingudes a través del qüestionari electrònic i també de la recerca documental realitzada fins aquest moment.

La majoria dels estudiants de la UdG diu estar poc informat (55,6%) o gens informat (24%). El canal d'informació més ben valorat és la pàgina web (el 55% la valora força bé i el 25% molt bé). El segueix el boca - orella (amb un 36% força bé i un 13% que el valora molt). La resta de canals d'informació són valorats majoritàriament deficitaris, essent els que menys valoració han tingut els delegats o representats del propi curs (un 45% diu que no proporcionen gens d'informació sobre els espais i mecanismes de participació i un 31% diu que ofereixen poca informació) i el Consell d'Estudiants i les seves delegacions (un 31,4% diu que

proporcionen gens d'informació i un 48,6% diu que poca). Els segueixen l'aprenentatge per descobriment, sobre "la marxa", la sessió d'acollida del primer dia de curs i la pròpia facultat i la coordinació d'estudis. Hi ha, doncs, una clara percepció que no es té prou informació sobre allò que es pot fer a la UdG i on i com fer-ho.

Es constata també que la majoria dels estudiants coneix els seus representats/delegats de curs, però no deixa de ser sorprenent que un 40% no els conegui. Els nivells de representació per sobre d'aquests ja són totalment desconeguts per la majoria d'estudiants. Així, el 77% no coneix els seus representants en els respectius consells d'estudis, el 86% no coneix els estudiants que els representen en les Juntes de Facultat i més del 88% no coneix tampoc els seus representats en la Comissió de Govern de les Facultats. Pel que fa als representats a Claustre, només un 12% dels estudiants diu que coneix qui són els seus representants.

Hi ha poc interès pels propis representats. Aquesta dada es confirma també si mirem la participació dels estudiants en les eleccions a Junta de Facultat (vegeu taula 2). Podem comprovar com en els darrers anys, la participació dels estudiants en l'elecció dels seus representants en el govern de la pròpia facultat ha estat molt baixa. No s'ha arribat al 10% en el conjunt de la UdG. No solament això, sinó que pràcticament en totes les facultats no s'ha assolit el número de candidatures suficient com per garantir cobrir les places disponibles. Hi ha, doncs, un desinterès majoritari en la participació en el govern del propi centre.

Taula 2: Eleccions a Junta de Facultat de la UdG i participació dels estudiants

FACULTAT / ESCOLA	CONCEPTE	2001	2004	2006
Educació i Psicologia	Nombre de places juntals	48		
	Total candidatures	40	40	31
	% Participació en candidatures	2,599	2,332	1,772
	% Participació a les urnes	31,059	9,038	4,917
Lletres	Nombre de places juntals	55	27	
	Total candidatures	17	32	1
	% Participació	1,332	3,445	0,133
	% Participació a les urnes	9,091	10,764	11,008
Ciències	Nombre de places juntals	28		
	Total candidatures	2	14	13
	% Participació en candidatures	0,15	1,098	1,072
	% Participació a les urnes	16,243	11,681	10,14
Dret	Nombre de places juntals	24		11
	Total candidatures	15	10	44
	% Participació en candidatures	1,943	916	4,726
	% Participació a les urnes	26,813	1,092	28,679
Politécnica	Nombre de places juntals	35		
	Total candidatures	16	4	24
	% Participació en candidatures	0,444	0,119	0,764
	% Participació a les urnes	5,415	0,684	2,706
Infermeria	Nombre de places juntals	8		
	Total candidatures	0	10	11
	% Participació en candidatures	0	3,759	0,764
	% Participació a les urnes	0	22,556	20,664
Econòmiques	Nombre de places juntals	28		
	Total candidatures	34	29	16
	% Participació en candidatures	1,952	1,718	0,998
	% Participació a les urnes	11,309	8,649	7,86
Turisme	Nombre de places juntals			

	Total candidatures		4	4
	% Participació en candidatures		0,857	0,75
	% Participació a les urnes		8,779	6,003
Total UdG	Nombre de places junts	226		
	Total candidatures	124	143	144
	% Participació en candidatures	1,179	1,346	1,412
	% Participació a les urnes	13,411	6,111	8,416

El mateix podem comprovar a nivell de claustre universitari. Si aquest és l'òrgan de govern principal de la universitat no es constata que això comporti un major interès entre els estudiants. Tal com podem comprovar en la taula 3 la participació dels estudiants en aquest òrgan de govern és baixa, sobretot si tenim en compte les darreres eleccions a claustrals celebrades el mes d'abril del 2008 en les que la participació d'estudiants ha arribat només al 2,16% dels 10.020 estudiants de primer i segon cicle¹. En qualsevol cas, en els darrers vuit anys es constaten unes dades de participació molt baixes i amb escassos indicis de recuperació.

Taula 3: Eleccions a Claustre de la UdG i participació dels estudiants

FACULTAT / ESCOLA	CONCEPTE	2001	2002	2004	2006
Educació i Psicologia	Places claustrals	10	7	9	9
	Total candidatures	19	9	11	6
	% Participació en candidatures	1,235	0,585	0,645	0,34
	% Participació a les urnes	13,645	2,536	14,839	6,59
Lletres	Places claustrals	8	6	5	4
	Total candidatures	25	15	6	7
	% Participació	1,959	1,17	0,604	0,941
	% Participació a les urnes	9,953	19,294	4,431	9,946
Ciències	Places claustrals	8	6	7	6
	Total candidatures	20	10	12	11
	% Participació	1,49	0,748	0,938	0,91
	% Participació a les urnes	24,551	2,244	6,568	9,926
Dret	Places claustrals	5	4	4	5
	Total candidatures	10	7	4	11
	% Participació	1,295	0,908	0,461	1,181
	% Participació a les urnes	27,332	12,711	4,383	9,237
Politécnica	Places claustrals	23	16	18	15
	Total candidatures	26	18	18	14
	% Participació	0,722	0,533	0,536	0,477
	% Participació a les urnes	6,748	5,157	0,774	2,591
Infermeria	Places claustrals	2	sd	1	1
	Total candidatures	4	0	2	0
	% Participació	1,613	0	0,752	0
	% Participació a les urnes	31,452	0	18,045	0
Econòmiques	Places claustrals	11	sd	9	8
	Total candidatures	19	3	9	12
	% Participació	1,091	0,172	0,536	0,775
	% Participació a les urnes	13,146	0,459	3,745	6,654
Turisme	Places claustrals		sd	3	3
	Total candidatures		2	5	7
	% Participació		0,472	0,298	1,059
	% Participació a les urnes		4,009	5,708	12,405

¹ Les dades per facultats són Educació i Psicologia 3,60, Lletres 2,51, Ciències 5,77, Dret 2,74, Politècnica 0,46, Infermeria 1,43, Econòmiques 5,77 i Turisme 0

Total UdG	Places claustrals	67	67	56	51
	Total candidatures	123	64	67	68
	% Participació	1,17	0,597	0,631	0,679
	% Participació a les urnes	13,563	5,607	5,489	6,538

Amb la voluntat de fer una anàlisi positiva i optimista podríem dir que si la participació i implicació dels estudiants claustrals escollits és alta, en això es fonamenta el sistema democràtic establert, en la representativitat, i que l'important és que els escollits siguin actius. El problema està que si fem un seguiment de la implicació dels estudiants claustrals en el claustres realitzats des de l'any 2000 fins l'actualitat ens adonem que el nivell d'assistència –i per tant, de participació, també- en els claustres celebrats no arriba a la quarta part dels alumnes claustrals escollits i en alguns casos està molt per sota d'aquesta xifra. En la taula 4 es pot comprovar aquesta dada per centres i per anys.

Taula 4: Participació dels estudiants en les sessions de Claustre

FACULTAT ESCOLA	CONCEPTE	MARÇ 2003	JUNY 2003	MARÇ 2004	JUNY 2004	2005	2006
Educació i Psicologia	Total de places	7	7	9	9	9	9
	Total de representants	7	7	9	9	9	6
	Total d'assistència	1	1	1	4	4	1
	% Participació	14,286	14,286	11,111	44,444	4,444	11,111
Lletres	Total de places	6	6	5	5	5	4
	Total de representants	6	6	5	5	5	4
	Total d'assistència	1	2	3	3	2	0
	% Participació	16,667	33,333	60	60	0,4	0
Ciències	Total de places	6	6	7	7	7	6
	Total de representants	6	6	7	7	7	6
	Total d'assistència	1	3	0	2	2	2
	% Participació	16,667	50	0	28,571	0,286	33,333
Dret	Total de places	4	4	4	4	4	5
	Total de representants	4	4	4	4	4	5
	Total d'assistència	3	1	0	2	0	0
	% Participació	75	25	0	50	0	0
Politécnica	Total de places	16	16	18	18	18	15
	Total de representants	16	16	18	18	18	14
	Total d'assistència	1	4	1	2	4	0
	% Participació	6,25	25	5,556	11,111	2,222	0
Infermeria	Total de places			1	1	1	1
	Total de representants	0	0	1	1	1	0
	Total d'assistència	0	0	0	0	1	0
	% Participació	0	0	0	0	100	0
Econòmiques	Total de places			9	9	9	8
	Total de representants	3	3	9	9	9	8
	Total d'assistència	1	2	0	0	2	0
	% Participació	33,333	66,667	0	0	22,222	0
Turisme	Total de places			3	3	3	3
	Total de representants	2	2	4	4	4	3
	Total d'assistència	0	0	0	1	0	0
	% Participació	0	0	0	25	0	0
Total UdG	Total de places	67	67	56	56	56	51
	Total de representants	44	44	57	57	57	46
	Total d'assistència	8	16	5	14	15	3
	% Participació	18,182	36,364	8,772	24,561	26,316	6,522

Queda clar, doncs, que les dades presentades difícilment poden suggerir un balanç positiu si el que volem valorar és la participació dels estudiants en el funcionament de la UdG. Les úniques dades que han suggerit una tendència a l'alça en els darrers anys han estat les eleccions a rector/a. De fet, no hi ha hagut massa ocasions per comprovar si es tracta d'una tendència o del fet que en les darreres eleccions hi havia quatre candidats i això va suposar una major dinamització de tot el procés electoral. En la taula 5 es poden veure les dades i comprovar com s'arriba pràcticament a un 18% de participació dels estudiants en les darreres eleccions a rector/a.

Taula 5: Participació d'estudiants en les eleccions a rector/a

FACULTAT / ESCOLA	ANY 2002	ANY 2005 (1 VOLTA)	ANY 2005 (2 VOLTA)
Educació i Psicologia	0,987	9,629	16,647
Lletres	7,015	28,47	26,062
Ciències	3,587	26,968	26,717
Dret	3,553	23,708	22,559
Politécnica	4,965	12,166	12,031
Infermeria	2,317	29,658	22,433
Econòmiques	2,923	15,078	14,752
Turisme	2,737	23,944	18,712
Global UdG	3,838	17,545	17,822

Si ens fixem en els espais i canals de participació establerts en els reglaments de les diferents facultats es constata, com és d'esperar, una gran uniformitat en la major part del seu articulat:

- A la Junta de Facultat els estudiants sempre hi són presents en una proporció del 27%. El que varia és el nombre de persones que componen les Juntes. Algunes facultats han limitat els membres a 100 persones i d'altres han considerat una opció més generosa. Els estudiants, doncs, hi són presents amb una proporció aproximadament d'1/4.
- A la Comissió de Govern de les Facultats, els estudiants tenen en tots els casos tres membres. Les proporcions d'aquestes comissions de govern varien en funció del nombre d'estudis i departaments representats en cada facultat, però és evident que hi són presents en una proporció molt petita.
- Finalment, als Consells d'Estudi és on hi ha potser una diversitat de criteris més gran. En principi queda clar que és la Comissió de Govern de cada facultat qui determina el nombre i la proporció d'estudiants que els han de compondre. Només a la Facultat d'Educació i Psicologia hi ha un paràgraf on es fa un comentari explícit sobre aquest punt, on es diu que: "És recomanable que els consells d'estudi tinguin una estructura paritària de personal acadèmic i estudiants perquè ambdós sectors estiguin igualment representats.". En tot cas, les dades actuals pel que fa a la proporció entre personal acadèmic i estudiants en aquest òrgan de govern demostren que els estudiants hi tenen un paper totalment marginal ja que la proporció es majoritàriament simbòlica. La totalitat dels estudis de la UdG, excepte els de la Facultat d'Educació i Psicologia, tenen una proporció entre un 8% i com a màxim un 27% d'estudiants en aquest òrgan. Només la Facultat d'Educació i Psicologia proposa consells amb una composició paritària entre professors i estudiants. En tot cas, per l'evidència de les dades, es comprova que els consells d'estudis s'entenen més com uns òrgans de negociació entre les diferents àrees de coneixement implicades en els estudis i d'informació als estudiants que no pas com un espai de debat i contrast entre el personal acadèmic i els estudiants.

Al costat d'aquestes dades el qüestionari electrònic també ens ha proporcionat la constatació que predominen els estudiants que no ha participat mai en una assemblea de classe (el 65%). Només un 12% dels estudiants manifesta que hi participa sempre. Malgrat tot, els estudiants participatius ho són fonamentalment perquè estan convençuts de la importància de participar i perquè creuen que és una manera d'aprendre coses noves i de tenir experiències enriquidores. De fet, quan valoren la seva experiència participativa, majoritàriament diuen que ha estat gratificant, que ha valgut la pena en algun sentit. Hi ha, però un 8,3% del total d'estudiants que diu que ha estat poc gratificant en la seva major part i també un 1,3% que manifesta que ha estat una pèrdua de temps. Podem dir, doncs, que participen només els estudiants convençuts de la importància de participar, però que quan ho fan, majoritàriament en queden satisfets. Caldria, doncs, pensar a trobar la forma d'engrescar a nous col·lectius perquè també poguessin experimentar aquesta experiència gratificant. De fet, si ens fixem en l'opinió dels estudiants en allò que els és més proper, gairebé la meitat diuen que a l'aula habitual no s'afavoreix suficient la seva participació. Un 35% creu que poc i un 9% creu que gens. Per això, la majoria d'ells (59%) coincideix en dir que manquen espais i canals de participació a la UdG.

Quan intentem esbrinar per quina raó els estudiants no participen o no participen més en el funcionament de la seva universitat, la resposta que més donen és perquè no tenen temps per invertir-hi. Les raons que acompanyen aquesta afirmació es distribueixen entre "prefereixo dedicar-me de ple als estudis" (66%) i "perquè treballo i no em queda temps per a res més" (46,3%). Al costat d'aquesta constatació es comprova també que hi ha un gran desconeixement dels espais i mecanismes de participació. Pràcticament la meitat dels estudiants afirma que no participa o no participa més perquè no sap quins són els espais i mecanismes per fer-ho. Val a dir, però, que prop d'un terç dels estudiants (34,5%) manifesta que té altres prioritats en el seu temps lliure. S'argumenta també que el clima a l'aula i en els seus estudis en general és poc participatiu i no convida a participar (un 30%). En tot cas, queda clar que si no es participa no és perquè s'estigui satisfet del funcionament de la universitat perquè només un 9,5% dels estudiants han assenyalat aquesta opció per justificar que no participen o no participen més en la universitat.

Finalment, les iniciatives que els estudiants consideren que es podríem emprendre per millorar la participació del propi col·lectiu han tingut la següent acollida:

- Dos de cada tres estudiants (64%) creuen que cal informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat.
- Més de la meitat dels estudiants (57%) pensa que es podrien reconèixer amb crèdits de lliure elecció la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació.
- Un 44,7% dels estudiants creu que caldria revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-ne el protagonisme dels estudiants.
- Una quarta part dels estudiants (26,7%) és partidari de fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG.
- Val la pena considerar que també un 13,8 % dels estudiants pensa que s'ha de deixar que siguin els propis estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista.

- Finalment, un 11,7% diu que ja li està bé com està i que si no es participa més és perquè no es vol.

Conclusions

Tal com ja hem comentat anteriorment, ens trobem en una primera fase de realització de la recerca sobre la participació dels estudiants en el funcionament de la UdG i, per tant, disposem només de dades preliminars que en tots els casos han de ser encara contrastades i relacionades amb altres variables i fons d'informació (entrevistes amb els coordinadors d'estudis o grups de discussió amb els representats d'estudiants). És, per tant, aviat per fer conclusions definitives. Preferim, doncs, parlar de primeres impressions que tenim del treball realitzat fins ara. En aquest sentit, podem dir:

- Les primeres dades obtingudes a través de les diferents estratègies metodològiques emprades ens posen en evidència una situació de la participació dels estudiants molt per sota de les baixes xifres de participació que ja es coneixen a partir d'altres estudis similars.
- La majoria dels estudiants diu que està poc informat sobre els espais i els processos de participació existents. Es valoren com a deficitàries les pròpies vies de comunicació estudiantils: representants de curs i delegacions d'estudiants. Tampoc es valoren massa favorablement altres mecanismes d'informació com les sessions d'acollida dels primers dies o els propis espais a través dels consells d'estudis. En aquest sentit dos de cada tres estudiants creu que cal informar més sobre el funcionament de la universitat aprofitant els canals d'informació habituals, sobretot la web.
- La gran majoria d'estudiants no coneix els seus representats en cap dels espais de govern de la universitat. Les dades de desconeixement oscil·len entre el 80% (representats de curs) i el 90% (claustrat). De fet, aquesta dada no ha d'estranyar si tenim en compte la participació en les eleccions d'aquests representats ja que la participació dels estudiants en els darrers vuit anys es situa en un 8,5% i que dos de cada tres estudiants no han participat mai en una assemblea de curs.
- Pel que fa a l'evolució de les dades des del 2008 es constata una tendència majoritàriament descendent pel que fa a la participació en els diferents espais i processos participatius previstos en el funcionament de la UdG (processos electorals i diferents òrgans de govern).
- Es constata també el poc pes que els estudiants tenen en tots els òrgans de govern de la universitat, fins hi tot en aquells que els són més propers, com poden ser els consells d'estudi. En aquest cas s'evidencia dues grans tendències:
  - Consells d'estudis on els estudiants hi tenen representants per cursos i amb una majoria aclaparadora de personal acadèmic.
  - Consells d'estudis que busquen una proporció paritària entre estudiants i personal acadèmic. En aquest cas hi ha només l'experiència dels consells d'estudis de la facultat d'Educació i Psicologia.

Queda clar que darrera d'aquestes opcions hi ha una consideració diferent del paper que han de fer aquests òrgans de govern.

- Majoritàriament participen només es estudiants convençuts de la bondat d'aquests espais d'implicació i de les experiències gratificants que se'n poden obtenir i, si no participen més,

és perquè no hi ha temps ja que aspectes a millorar i raons per implicar-se en el funcionament n'hi veuen (només un 9% diu estar satisfet del funcionament de la universitat).

- Pel que fa a les accions a emprendre, a part de millorar la informació, s'assenyala el reconeixement de la participació a través de crèdits de lliure elecció, la revisió dels actuals espais i percentatges de participació i la formació en temes de participació a través de crèdits de lliure elecció. Aspectes tots ells que hauran de ser contrastats més endavant amb l'opinió dels coordinadors d'estudis a través de les entrevistes que s'estan realitzant.

Bibliografia

Codina, L. (1996). *El Llibre digital: Una exploració sobre la informació electrònica i el futur de l'edició* (2a ed.). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'investigació de la Comunicació.

Consell Nacional de la Joventut (2001). *L'associacionisme i la participació estudiantil a les universitats de Catalunya*. Barcelona: CNJC.

Ferrer, M. (2005). La participació estudiantil a les universitats de Catalunya. Les oportunitats i el context de participació. Dins *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*. Barcelona.

Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia (1999). *Joves i participació a Catalunya*, Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

Fundación Kaleidos.Red (2003). *Plan estratégico de participación*. Gijón: Ediciones Trea.

González, I. (2007). *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana*. Barcelona: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

Lansdown, G. (2001). *Promoting Children's participation in democratic decision-making*. Florence, Italy: UNICEF.

Pérez, D. (2005). Formes de participació: quins canals?. Dins *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*. Barcelona.

Rovira, M. (2005): Balanç de la participació estudiantil a les universitats. Dins *Jornades sobre la participació estudiantil a les Universitats*. Barcelona.

Qüestions i/o consideracions per al debat

Més enllà de la complexitat del tema encetat en aquesta recerca, el caràcter inacabat i provisional dels resultats presentats, creiem que es poden obrir alguns interrogants com ara:

- Cal revisar els actuals espais de participació en els reglaments dels estudis i facultats per tal d'augmentar les possibilitats de participació dels estudiants i evidenciar d'aquesta manera una major voluntat de comptar amb la seva aportació o ja n'hi ha prou amb la proporció existent perquè, de fet, no s'acaba utilitzant ni la que ja hi ha?

- Oferir als estudiants la possibilitat de participar a temes i processos que els són propers, relacionats amb les seues estudis, pot afavorir d'alguna manera la participació en altres òrgans i espais de la universitat?
- Quina és la informació que reben els estudiants sobre el govern, el funcionament i la vida universitària? Ha d'acostar-se més la universitat als interessos i preocupacions dels estudiants o són els estudiants que han d'aprendre a participar perquè, de fet les estructures i recursos ja hi són?
- És oportú plantejar-se formules per motivar la participació dels estudiants en el funcionament de la universitat o el més recomanable és deixar que aquesta motivació si hi ha de ser, vingui intrínsecament per part dels propis estudiants?
- Com s'ha de tractar la participació dels estudiants en la nova universitat de l'Espai Europeu d'Educació Superior i quina importància ha de tenir en la formació dels professionals que realitza la universitat? Com s'ha de traduir això en el funcionament de la universitat i els seus espais de govern?